

طرح درس / ۱۱

پایش

درس چهارم از طرح یادگیری «کاربست راهبردهای درک مطلب خوانداری»

- تاریخ انتشار: ۳۰ آذر ۱۴۰۲
- پایه: دوم تا ششم
- موضوع: خواندن
- منبع اصلی: TeachStarter.com
- مترجم: نرگس معینی
- منبع فارسی: مرکز توسعه سوادآموزی ایران

توجه داشته باشید: این طرح درس باید صرفاً به مثابه یک راهنما در نظر گرفته شود. معلمان باید مطابق با نیازهای یادگیری فردی دانش‌آموزان آن را تنظیم کنند.

مقدمه

طرح درسی ۶۰ دقیقه‌ای که در آن دانش‌آموزان راهبرد «پایش» برای درک مطلب و شیوه کاربست آن را یاد می‌گیرند.

ورود

- از دانش‌آموزان بخواهید حلقه‌ای بزرگ تشکیل بدهند تا با هم «تلفن بازی» کنید. ابتدا جمله‌ای کوتاه در گوش یکی از دانش‌آموزان بگویید. مثلاً: *من دیشب سه تا بستنی شکلاتی خوردم.* از آن دانش‌آموز بخواهید فقط یک بار جمله‌ای که شنیده را در گوش نفر کناری زمزمه کند. بازی به همین شکل ادامه پیدا می‌کند. وقتی که نوبت به آخرین فرد در گروه رسید، او باید جمله را با صدای بلند بگوید. جمله اول را با جمله‌ای که نهایتاً نفر آخر شنیده، مقایسه کنید.
- بازی را تکرار کنید. این بار، هر فرد پس از شنیدن جمله زمزمه شده، اجازه دارد از گوینده جمله آن قدر سؤال کند تا مطمئن شود که جمله را درست متوجه شده است. دوباره، در انتهای کار، جمله‌ی اولی و آخری را مقایسه کنید.
- این دو مدل «تلفن بازی» را با هم مقایسه کنید. از دانش‌آموزان بپرسید:
 - در کدام بازی جمله آخر به جمله اول نزدیک‌تر بود؟ بازی اول یا بازی دوم؟
 - فکرمی‌کنید چطور این اتفاق افتاد؟

- در بازی دوم، اینکه می‌توانستیم سؤال بپرسیم، احتمالاً چطور به ما کمک کرد که تا آخر بازی، جمله اصلی را گم نکنیم؟

آموزش معلم

- با رجوع به طرح کلی موجود در صفحات ۴ و ۵ اسلاید «[راهبردهای درک مطلب خوانداری](#) - [پایش](#)»، هدف از خواندن و مزایای استفاده از راهبردهای درک مطلب در فرایند خواندن را مرور کنید.
- تعریف راهبرد «پایش» برای درک مطلب که در صفحه ۶ اسلاید آمده را به دانش‌آموزان نشان دهید و درباره آن گفت‌وگو کنید. اطمینان حاصل کنید که دانش‌آموزان معنای اصطلاح «خواننده فعال» را فهمیده‌اند.
- صفحه ۷ اسلاید را به دانش‌آموزان نشان دهید. با هم پرسش‌هایی که دانش‌آموزان برای پایش فهم خود هنگام خواندن متن جدید می‌توانند بپرسند را مرور کنید. آنان را تشویق کنید تا پرسش‌های جدیدی پیشنهاد دهند که می‌توانند هنگام کاربست این راهبرد از خود بپرسند.
- بر اساس طرح کلی موجود در صفحات ۸ تا ۱۰ اسلاید، درباره راهبرد حاشیه‌نویسی بر متن با نشانه‌های مختلف برای پایش فهم گفت‌وگو کنید. در این باره حرف بزنید که استفاده هر کدام از نشانه‌ها برای کدام موقعیت هنگام خواندن مناسب است.

یادگیری هدایت‌شده/مستقل

- فعالیت کلاسی صفحه ۱۱ اسلاید را به دانش‌آموزان نمایش دهید و درباره آن گفت‌وگو کنید. سپس، متن صفحه ۱۲ اسلاید را بخوانید. پس از خواندن، به صورت کلاسی و با استفاده از

نشانه‌های پایش، روی متن حاشیه‌نویسی کنید. در این باره حرف بزنید که چطور حاشیه‌نویسی هر دانش‌آموز روی متن به تجربه‌های فردی و سطح درک او بستگی دارد.

- فعالیت مستقل صفحه ۱۳ اسلاید را به دانش‌آموزان نمایش دهید و درباره آن گفتگو کنید. کاربرد «پایش درک مطلب» (که در پیوست آمده) را به دانش‌آموزان بدهید. به آن‌ها توضیح دهید که قرار است هنگام خواندن، متنشان را با همان نشانه‌های پایش درک مطلب که در کلاس یاد گرفته‌اند، حاشیه‌نویسی کنند.
- دانش‌آموزان را هنگام اجرای فعالیت مستقل پایش و از آن‌ها پشتیبانی کنید. هنگامی که کارشان تمام شد، بگذارید در قالب گروه‌های دونفره حاشیه‌هایی که نوشته‌اند را مقایسه و درباره‌شان گفت‌وگو کنند.

جمع‌بندی

- به صورت کلاسی محتوای درس را مرور کرده و آن را مورد بازاندیشی قرار دهید. از دانش‌آموزان بپرسید:

- پایش فهم خودمان هنگام خواندن به چه معناست؟
- چطور می‌توانید این کار را انجام دهید؟
- چرا این راهبرد باعث می‌شود تا خواننده موفق‌تری باشید؟

گوناگون‌سازی

- حمایت: به دانش‌آموزانی که سطح سوادآموزی پایین‌تری دارند، اجازه دهید در گروهی کوچک با راهنمایی و پشتیبانی یک بزرگسال کاربرد «پایش درک مطلب» را تکمیل کنند.

- گسترش: به دانش‌آموزانی که زودتر فعالیتشان را به اتمام می‌رسانند، فرصتی بدهید تا واژگان جدید را در کاربرد «پایش درک مطلب» شناسایی کنند و سپس، معنای آن‌ها را با استفاده از فرهنگ واژگان به دست بیاورند.

راه‌های پایش فهم دانش‌آموزان

- استفاده از پرسشگری راهبردی در قالب کل کلاس یا انفرادی
- مشاهده مشارکت دانش‌آموزان حین فعالیت‌های یادگیری
- ثبت پیشرفت دانش‌آموزان در قالب فهرست بازبینی (Checklist)
- حاشیه‌نویسی بر نمونه‌های کار دانش‌آموزان
- گردآوری و بازبینی نمونه‌های کار دانش‌آموزان
- تسهیلگری نشست‌های بازخوردهی در قالب کل کلاس یا گروه همسال
- تشویق دانش‌آموزان به خوداندیشی (بازاندیشی)
- اجرای تکالیف ارزشیابانه رسمی

پایش درک مطلب

متن «کشف بزرگ» را بخوان. حین خواندن، با استفاده از این نشانه‌ها، درکی که از متن داری را پایش کن.

					
این بخش متن را واقعاً دوست داشتم.	از این بخش متن چیز جدیدی یاد گرفتم.	به نظرم این بخش مهمی از متن است.	این بخش از متن من را شگفت زده کرد.	این بخش از متن من را گیج کرد.	این بخش از متن را می‌فهمم.

کشف بزرگ

پروفسور پالئو درحالی که دست‌های چاق و عرق کرده‌اش را با کت مسافرتی کرم‌رنگش پاک می‌کرد، آه بلندی کشید. از نفس افتاده بود. آفتاب گرم و سوزان، بی‌امان می‌تابید. صدای چک‌چک باران سال‌ها بود که در این سرزمین بی‌رحم شنیده نشده بود. با این حال، او می‌دانست که به‌عنوان یک دیرینه‌شناس، قرار نبود زندگی آسانی داشته باشد. نمی‌خواست تسلیم بشود.

کریستوفر، حیوان خانگی پروفسور که یک عقاب بود، در جای همیشگی‌اش روی کلاه پهن او، وفادارانه نشسته بود. اربابش را تماشا می‌کرد که لایه‌به‌لایه شن‌ها را کنار می‌زد. تعهد پروفسور به این کار تزلزل‌ناپذیر بود... و عجیب. چطور می‌توانست ساعت‌ها و روزها به حفاری ادامه دهد؟ چرا این قدر ثابت‌قدم به دنبال چیزی می‌گشت که معلوم بود وجود خارجی ندارد؟ چرا تسلیم نمی‌شد، بلیت هواپیمایی نمی‌خرید و به خانه نمی‌رفت؟

پروفسور با مهربانی کزمی از جیب شلوارکش درآورد و آن را به کریستوفر داد. او چقدر اربابش را دوست داشت! پالئو به دوست پرنده‌اش گفت: «فکر کنم وقتش رسیده که بساط امروز را جمع کنیم و به خانه برویم. صبح سپیده‌دم دوباره برمی‌گردیم.»

وقتی که پروفسور شروع کرد به جمع‌کردن بُرس‌ها و مال‌ها، چیزی سخت و سرد را زیر شن و ماسه احساس کرد. ناگهان هیجان زده از جایش پرید. عینکش سُرخورد پایین. سبیل‌هایش از اشتیاق می‌لرزیدند. آرام زمزمه کرد: «خدای من، چی اینجا داریم؟» و خم شد تا دقیق‌تر بتواند نگاه کند. آهسته گفت: «یعنی ممکن است، کریستوفر؟ ممکن است که واقعی باشد؟»

آرام و با احتیاط، فسیل دایناسور باستانی را از زمین داغ و بی‌آب و علف بیرون کشید. شکننده و آسیب‌پذیر اما کاملاً دست‌نخورده بود. بالاخره، پس از مدت‌ها، پروفسور پالئو گنجش را پیدا کرده بود.

جلوی هر نشانه، توضیح بده که چرا حین خواندن متن از آن نشانه استفاده کردی.

